

Regeringens proposition

1982/83:152

om ändringar i lagen (1963:633) om biskopsval, lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader och lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord;

beslutad den 24 mars 1983.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

BO HOLMBERG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ändring av 2 § lagen (1963:633) om biskopsval. Ändringen innebär att valkorporationen vid biskopsval i Luleå stift utökas med garnisonspastorn i Boden och kyrkoherden för samer.

Samtidigt föreslås vissa ändringar i lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader och lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord. Ändringarna är en följd av de beslutade reformerna om kyrkofonden och ekonomisk utjämning inom svenska kyrkan samt om formerna för den kyrkliga lagstiftningen m. m.

1 Förslag till Lag om ändring i lagen (1963:633) om biskopsval

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1963:633) om biskopsval skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Biskopsval, som *ej* avser ärkebiskopsämbete, förrättas av en valkorporation, *vilken* består av domkapitlets ledamöter, präster, *vilka* vid tidpunkten för valet *inhava* i stiftet inrättade tjänster *såsom* församlingspräst, stiftsadjunkt eller kontraktsadjunkt eller *ock* enligt förordnande *uppehålla* obesatta sådana tjänster, samt särskilt utsedda elektoror för stiftets lekmän.

I Stockholms stift *ingå* i valkorporationen *jämväl* präster, *vilka* vid tidpunkten för valet *inhava* tjänster *såsom* kyrkoherde för döva eller *ock* enligt förordnande *uppehålla* obesatta sådana tjänster.

I stift, *inom vilket* diakonianstalt *är belägen*, ingår i valkorporationen *därjämte* präst, som vid tidpunkten för valet *är anställd* *såsom* föreståndare för *anstalten*.

Föreslagen lydelse

2 §

Biskopsval som *inte* avser ärkebiskopsämbete förrättas av en valkorporation *som* består av domkapitlets ledamöter, präster *som* vid tidpunkten för valet *innehar* i stiftet inrättade tjänster *som* församlingspräst, stiftsadjunkt eller kontraktsadjunkt eller enligt förordnande *uppehåller* obesatta sådana tjänster, samt särskilt utsedda elektoror för stiftets lekmän.

I Luleå stift ingår i valkorporationen även de präster som vid tidpunkten för valet innehar tjänsterna som garnisonspastor i Boden och kyrkoherde för samer eller som enligt förordnande uppehåller en obesatt sådan tjänst.

I Stockholms stift *ingår* i valkorporationen *även* präster *som* vid tidpunkten för valet *innehar* tjänster *som* kyrkoherde för döva eller enligt förordnande *uppehåller* obesatta sådana tjänster.

I stift *där det finns* diakonianstalter, ingår i valkorporationen *dessutom de präster* som vid tidpunkten för valet *är anställda* *som* föreståndare för *sådana anstalter*.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader¹

dels att punkt 6 övergångsbestämmelserna skall upphöra att gälla,

dels att i 10 § orden "allmänt kyrkomöte" skall bytas ut mot "kyrkomötet".

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i svensk författningssamling.

Beträffande ansökningar om ersättning för kyrkobyggnadsvirke vilka har kommit in till regeringen eller en stiftsnämnd före utgången av år 1982 gäller äldre bestämmelser. De bestämmelserna skall däremot inte tillämpas på ansökningar som har kommit in efter denna tidpunkt.

¹Lagen omtryckt 1982:379.

Senaste lydelse av 10 § 1982:379.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord

Härigenom föreskrivs att i 2 § andra stycket och 10 § lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord¹ hänvisningen "15 §" skall bytas ut mot "23 §".

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

¹Senaste lydelse av

2 § 1975:1322

10 § " "

CIVILDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-01-26

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Rainer, Boström, Gradin. Dahl. R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg.

Föredragande: statsrådet Holmberg.

Skrivelse till kyrkomötet om ändringar i lagen (1963:633) om biskopsval, lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader och lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord

1 Lagen om biskopsval

Vid val av annan biskop än ärkebiskop ingår i valkorporationen domkapitlens ledamöter, präster som innehar i stiftet inrättade tjänster som församlingspräst, stiftsadjunkt eller kontraktsadjunkt eller uppehåller obesatta sådana tjänster samt särskilt utsedda elektorerna för stiftets lekmän. I Stockholms stift ingår också i valkorporationen kyrkoherdarna för döva och, i stift där det finns diakonianstalt, dessutom den präst som är föreståndare för anstalten. Bestämmelser om detta finns i 2 § lagen (1963:633) om biskopsval.

1982 års allmänna kyrkomöte har hemställt om ett tillägg till nyssnämnda paragraf. Det innebär att rösträtt vid val av biskop i Luleå stift tilläggs garnisonspastorn i Boden och kyrkoherden för samer eller den som enligt förordnande uppehåller en obesatt sådan tjänst (mot. 1982:89, KLU 1982:6, kskr 1982:16). Kammarkollegiet och domkapitlet i Luleå har tillstyrkt framställningen. Även jag anser att dessa präster bör ingå i valkorporationen vid biskopsval i Luleå stift. Det finns lika stor anledning att de har rösträtt vid biskopsval som att stifts- och kontraktsadjunkterna eller föreståndarna för diakonianstalterna har det. Jag föreslår därför att det i 2 § lagen om biskopsval tas in en bestämmelse som gör detta möjligt.

2 Lagen om kyrkliga kostnader

Enligt äldre bestämmelser hade vissa församlingar rätt att ur lönebostäl-
lenas skog ta det virke som behövdes för att bygga och underhålla kyrka.
Denna rätt var dock beroende av boställets tillgång på avverkningsbart virke
sedan boställets och prästgårdens behov hade tillgodosetts. Dessa bestäm-
melser fanns senast i 55 § ecklesiastika boställsordningen (1932:400). I
samband med en reform av lagstiftningen om förvaltning av kyrklig jord
antogs bl. a. lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord. Genom den
lagen upphävdes ecklesiastika boställsordningen. Samtidigt antogs lagen
(1970:940) om kyrkliga kostnader. Vid kyrkomötets behandling av ärendet
togs i punkt 6 övergångsbestämmelserna till sistnämnda lag in en föreskrift
om ersättning för mistad rätt till kyrkobyggnadsvirke.

I lagen om kyrkliga kostnader finns regler om kyrkofonden och ekonomisk
utjämning mellan kyrkliga kommuner. I samband med den nyligen beslutade
reformen av systemet för ekonomisk utjämning inom svenska kyrkan har
riksdagen antagit lagen (1982:379) om ändring i lagen om kyrkliga kostnader
(prop. 1981/82:158, KU 1981/82:28, rskr 1981/82:309). I den proposition som
låg till grund för utjämningsreformen föreslogs (s. 34) att man i samband
därmed skulle slopa systemet med ersättning för kyrkobyggnadsvirke.
Riksdagen biföll propositionen (KU 1981/82:28, rskr 1981/82:309). Kyrko-
mötet framförde ingen erinran mot förslaget (skr 1982:8, KLU 1982:7, kskr
1982:11).

I propositionen föreslogs inte några särskilda författningsåtgärder med
anledning av förslaget att slopa systemet med ersättning för kyrkobyggnads-
virke. Rätteligen borde punkt 6 övergångsbestämmelserna till lagen om
kyrkliga kostnader formellt ha upphävts i samband med ändringarna i lagen.
Denna övergångsbestämmelse står emellertid kvar som gällande rätt trots
beslutet att slopa ersättningsformen. Den bör nu upphävas.

Upphävande av punkt 6 övergångsbestämmelserna till lagen om kyrkliga
kostnader kräver vissa övergångsåtgärder beträffande de ärenden om
ersättning för kyrkobyggnadsvirke som har väckts hos regeringen eller
stiftsnämnderna innan lagen träder i kraft. Enligt min mening bör äldre
bestämmelser tillämpas på de ärenden som har kommit in före den 1 januari
1983, oavsett när de avgörs. Vad gäller sådana ärenden som har kommit in
senare, dvs. när det nya systemet för ekonomisk utjämning inom svenska
kyrkan har trätt i kraft, synes det vara mest förenligt med riksdagens beslut
med anledning av den tidigare nämnda propositionen att de nya bestäm-
melserna vinner tillämpning. Jag föreslår särskilda övergångsbestämmelser med
denna innebörd.

Genom ändringar i punkt 9 övergångsbestämmelserna till regeringsformen
gäller fr. o. m. den 1 januari 1983 nya regler om kyrkomötet och formerna för
den kyrkliga lagstiftningen (prop. 1981/82:77, KU 1981/82:36, rskr 1981/
82:263, KU 1982/83:1, rskr 1982/83:1). I den nya lydelsen av punkt 9 har

begreppet "allmänt kyrkomöte" ändrats till "kyrkomötet". I 10 § lagen om kyrkliga kostnader förekommer begreppet "allmänt kyrkomöte". Som en följd av ändringarna i punkt 9 övergångsbestämmelserna till regeringsformen bör begreppet bytas ut mot "kyrkomötet".

3 Lagen om förvaltning av kyrklig jord

Vid den nyssnämnda reformen om kyrkofonden och ekonomisk utjämning inom svenska kyrkan har lagen om kyrkliga kostnader disponerats om. Därigenom har bl. a. de bestämmelser som tidigare fanns i 15 § flyttats till 23 §. I 2 och 10 §§ lagen om förvaltning av kyrklig jord hänvisas till 15 § lagen om kyrkliga kostnader. Dessa paragrafer bör nu ändras så, att de i stället hänvisar till 23 § lagen om kyrkliga kostnader.

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom civildepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1963:633) om biskopsval,
 2. lag om ändring i lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader,
 3. lag om ändring i lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord.
- Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1-3*.¹

5 Hemställan

Jag hemställer att kyrkomötets yttrande inhämtas över lagförslagen.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

¹ Bilagorna har uteslutits här. Förslagen är likalydande med dem som är fogade till propositionen.

1983 ÅRS KYRKOMÖTE KYRKOMÖTETS SKRIVELSE 1983:23
1983-03-12

REGERINGEN

Kyrkolagsutskottets betänkande 1983:11 med anledning av dels regeringens skrivelse 1983:2 med förslag till lagar om ändringar i lagen (1963:633) om biskopsval, lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader och lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord, dels betänkande 1983:4 av 1982 års kyrkomötes utredningsnämnd dels ock i saken väckta motioner.

Med överlämnande av nämnda betänkande får jag anmäla att kyrkomötet den 12 mars 1983 bifallit vad utskottet hemställt.

Göran Åstrand

Bengt Törnell

Kyrkolagsutskottets betänkande

1983:11

med anledning av dels regeringens skrivelse 1983:2 med förslag till lagar om ändringar i lagen (1963:633) om biskopsval, lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader och lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord, dels betänkande 1983:4 av 1982 års kyrkomötes utredningsnämnd dels ock i saken väckta motioner

I skrivelse 1983:2, beslutad den 26 januari 1983 har regeringen till kyrkomötet för yttrande överlämnat förslag till ändringar rörande 2 § lagen om biskopsval, 10 § lagen om kyrkliga kostnader och punkt 6 i övergångsbestämmelserna till samma lag samt 2 § andra stycket och 10 § lagen om förvaltning av kyrklig jord.

Nuvarande och föreslagna lydelser av de i förslagen berörda bestämmelserna framgår av bilagor till detta betänkande, *bilagorna 1-2*.

I motion 1983:96 av *Sune Holgersson m. fl.* hemställs, att kyrkomötet hos regeringen anhåller om förslag till sådan ändring i lagen (1963:633) om biskopsval att präst som innehar tjänst vid kyrklig institution i stiftet ingår i valkorporationen.

Vidare hemställs i motion 1983:97 av *Stina Eliasson m. fl.* att kyrkomötet avslår regeringens skrivelse 1983:2 i den del som avser lag om ändring i lagen om kyrkliga kostnader.

Regeringens skrivelse samt motionerna har hänvisats till kyrkolagsutskottet.

1. Lagen om biskopsval

Bakgrund

Regeringens förslag till ändringar i 2 § lagen om biskopsval innebär en vidgning av valkorporationen vid val av biskop i Luleå stift. Vidare innehåller förslaget ändringar av språklig natur.

I fråga om bakgrunden till den föreslagna vidgningen av valkorporationen kan följande nämnas.

Vid 1982 års allmänna kyrkomöte väcktes genom motion 1982:89 av *biskop Olaus Brännström m. fl.* frågan om viss utvidgning av valkorporationen vid biskopsval i Luleå stift.

Kyrkomötets behandling av motionen (KLU 1983:6, kskr 16) resulterade i att kyrkomötet i enlighet med kyrkolagsutskottets hemställan beslöt att hos regeringen hemställa om sådant tillägg till 2 § lagen om biskopsval att rösträtt vid val av biskop i Luleå stift tillägges garnisonspastorn i Boden och kyrkoherden för samer eller den som enligt förordnande uppehåller obesatt sådan tjänst.

Regeringens nu föreliggande förslag till ändringar i lagen om biskopsval

har behandlats av 1982 års kyrkomötes utredningsnämnd i betänkande 1983:4. Utredningsnämnden, som antecknade att förslaget helt överensstämmer med de önskemål, vilka framfördes av 1982 års kyrkomöte, anser att kyrkomötet bör tillstyrka förslaget. Utredningsnämndens förslag är att kyrkomötet måtte till regeringen anmäla att kyrkomötet icke har något att erinra mot lagförslaget.

I fråga om motiveringen till förslaget i motion 1983:96 hänvisas till motionen.

Förslaget i motion 1983:96 innebär en utvidgning av valkorporationen vid val av biskop. Det finns därför anledning att ge en kort historik om biskopsval. Här återges den sammanfattning som 1963 års särskilda utskott gjorde i betänkande nr 8 av den historik, som biskopsvalskommittén gav i sitt betänkande del I (SOU 1957:19 sid. 21 ff).

Enligt den katolska kyrkans rättsordning skulle biskopsval verkställas av domkapitlet. Mot slutet av medeltiden blev emellertid dessa val i Sverige av föga betydelse. Det reella inflytandet vid biskopstillsättningar tillkom påven och konungen.

Vår första evangeliska kyrkoordning år 1571 innehöll bestämmelser om att biskopsval skulle förrättas av "några tillskickade personer av klerkeriet och andra, som i saken något äro förfarne". Avsikten synes sålunda ha varit, att både präster och lekmän skulle deltaga i valet. Kungl. Maj:t skulle härefter utnämna biskop. Bestämmelsen om lekmannamedverkan borttogs emellertid redan 1575.

Under slutet av 1500-talet och under 1600-talet ansåg sig Kungl. Maj:t helt obunden av valet vid tillsättningen av biskop. Detta bekräftades genom 1686 års kyrkolag, som stadgade att Kungl. Maj:t till ämbetet kunde utnämna den föreslagne eller också någon annan. Biskopstillsättningar utan föreganget val förekom, vanligen genom förflyttning av biskop från ett stift till annat.

Genom 1720 års regeringsform ändrades biskopsvalsbestämmelserna. I denna föreskrevs, att biskopstillsättningar alltid skulle föregås av stiftets val. Kungl. Maj:ts utnämningssätt begränsades till en av de tre, som fått de flesta rösterna vid valet.

Mera ingående bestämmelser gavs i förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval. Enligt förordningens ursprungliga lydelse var domkapitlets ledamöter, kyrkoherdarna och en kaplan (den äldste) i varje pastorat, regementspastorer i stiftet samt vice pastorer, som förestod lediga sysslor, röstberättigade. Vid biskopsval i stift, där biskopen också var prokansler för stiftsstadens universitet, tillkom rösträtt vid samtliga professorer vid universitetet.

Under 1800-talet och 1900-talet fram till nu har bestämmelserna i sak icke ändrats beträffande annat än den prästerliga rösträtten. 1899 utvidgades sålunda denna rösträtt till att avse samtliga ordinarie präster och vikarier för sådana präster. Med anledning av framställningar av 1909 och 1915 års kyrkomöten utvidgades 1916 rösträtten till att omfatta alla inom stiftet kyrkoskrivna, till prästämbetets utövning behöriga prästmän. Härigenom blev rösträtten i princip knuten till innehavet av prästämbetet. Genom lagändring den 1 april 1942 fick de aktuella bestämmelserna sin nu gällande lydelse. Därvid knöts rösträtten åter till innehavet eller utövandet av prästerlig tjänst eller tjänst vid allmän undervisningsanstalt inom stiftet.

I fråga om vad som närmare gällde före år 1963 hänvisas till särskilda utskottets betänkande 1963:8 s. 3 ff.

De nu gällande grundläggande bestämmelserna om biskopsval finns i 11 § lagen (1982:942) om svenska kyrkan och lagen (1963:633) om biskopsval. Vidare finns bestämmelser i biskopsvalsförordningen (1965:486).

Frågan om rösträtt för präster utom stiftsorganisationen var föremål för stor uppmärksamhet under förarbetet till 1963 års biskopsvalsreform.

Särskilda utskottet anförde i betänkande 1963:8 s. 35 f följande.

Vad härefter angår rösträtt för präster utom stiftsorganisationen finner utskottet till en början, att rösträtt icke bör tillkomma prästvigd lärare vid allmän undervisningsanstalt och ej heller domkyrkosysselman. För detta ställningstagande åberopar utskottet de skäl föredragande statsrådet anfört och för vilka redogörelse lämnats ovan i avsnittet A 6 (s. 13).

Vad angår rösträtt för präster vid diakonianstalterna har dessa av kommittén men ej i det framlagda lagförslaget tillerkänts rösträtt. Såsom framgår av motionen nr 6 har detta spörsmål emellertid aktualiserats beträffande, såvitt nu är i fråga, diakonianstalterna och Stockholms stadsmission.

Med diakonianstalter avser utskottet här de i anslutning till svenska kyrkan verksamma fem diakonianstalterna, nämligen diakonissanstalten å Ersta i Stockholm, diakonissanstalterna i Göteborg och Härnösand, Samariterhemmet i Uppsala samt diakonianstalten i Sköndal, Stockholm.

Ehuru dessa anstalter i rättslig mening är stiftelser av privaträttslig karaktär utövar de, såsom kommittén anfört, en den svenska kyrkans verksamhet. Biskopsvisitation i församlingar, där dessa anstalter är belägna, brukar omfatta jämväl anstalterna. Enligt stadgarna för Samariterhemmet i Uppsala äger ärkebiskopen, om han så önskar, vara ordförande i anstaltens styrelse. I styrelserna för diakonissanstalterna i Göteborg och Härnösand är vederbörande stifts biskop vald ordförande. Enligt stadgarna för sistnämnda två anstalter skall beslut angående antagande av föreståndare för anstalterna underställas domkapitlen i Göteborg respektive Härnösand för godkännande. Vad angår diakonianstalten i Sköndal begagnas dess kyrka av församlingen i Farsta.

Det synes därför utskottet som om präster, vilka är föreståndare för dessa anstalter, intager en sådan ställning i förhållande till biskopen i stiftet att deras synpunkter otvivelaktigt bör bli framförda vid biskopsval. Det kan visserligen sägas att organisationen för anstalterna kan komma att ändras – liksom det kan hävdas att nya anstalter av motsvarande art kan tillkomma – och att det därför ej är lämpligt att direkt i lagtext fastslå rösträtten för vissa befattningshavare vid sådana anstalter. Den formella invändning som framförts beträffande de kyrkliga centralstyrelserna – varom mera nedan vid ärkebiskopsval – kan ock resas i förevarande fall, nämligen att man här rör sig utanför kyrkans officiellt fastställda organisation. Utskottet anser emellertid att berörda invändningar mer än uppväges av de sakliga skälen för sådan rösträtt som nu är i fråga. Utskottet anser också att sådan hävd vunnits för de nu ifrågakvarande anstalternas verksamhet och benämning att någon tvekan icke behöver råda om vem som nu och i framtiden avses med ett uttryck likvärdigt "föreståndare för diakonianstalt". Med en sådan bestämning skulle Stockholms stadsmission icke, såsom yrkats genom motionen nr 6, tillerkännas rösträtt. Dess organisation präglas ej heller av den fastare

anknytning till stiftet som eljest utmärker de fem ovan uppräkan-
de diakonianstälterna.

På grund av det anförda anser utskottet att till 2 § i lagförslaget bör fogas ett sista stycke av det närmare innehåll som framgår av utskottets förslag till lagtext nedan (s. 41).

1963 ars kyrkomöte beslöt i enlighet med utskottets förslag i detta avseende. Biskopsvalslagen utformades slutligen så som kyrkomötet föreslagit. Valkorporationens sammansättning i fråga om biskopsval, som ej avser ärkebiskopsämbete, regleras i 2 § biskopsvalslagen, vilken paragraf inte har ändrats sedan sin tillkomst, se bilaga 1.

I fråga om val av ärkebiskop regleras valkorporationen i 3 § biskopsvalslagen. I denna bestämmelse har endast den förändringen skett sedan lagens tillkomst att generalsekreteraren vid svenska kyrkans diakoninämnd intagits i valkorporationen (SFS 1975:1324). Denna förändring motiverades med att Svenska kyrkans diakoninämnd är en central kyrklig styrelse (regeringens skrivelse 1975:7 s. 32).

Utskottet

Förslaget i regeringens skrivelse 1983:2 tillgodoser helt de önskemål, som 1982 års kyrkomöte framfört. Mot de föreslagna språkliga ändringarna finns inget att erinra. Kyrkomötet föreslas därför tillstyrka regeringens förslag.

Vad beträffar det i motion 1983:96 framförda önskemålet finner utskottet att det aktualiserar vissa principiella frågor. Skall rösträtten vara knuten till innehavet av prästämbetet? Eller skall den knytas till innehavet eller utövandet av prästerlig tjänst? Finns det även andra tjänster, som – när de innehas av präst – bör komma i fråga som grund för rösträtt?

Vidare uppstår grundläggande avgränsningsfrågor, då rösträtten knyts till en viss tjänst med den motiveringen att denna tjänst skall i nu aktuellt sammanhang representera en institution. Som visats i motionen kan på sådan tjänst växling ske mellan präst och icke-präst.

Utskottet anser också att det inte utan vidare är möjligt att avgränsa vad som i detta sammanhang skall räknas som kyrklig institution och vad som inte kan anses vara sådan institution.

Mot bakgrund av de principer, som legat till grund för nuvarande lagstiftning och med hänvisning till de synpunkter utskottet nyss anført vill utskottet inte tillstyrka en lagändring med sådant innehåll som motionärerna önskar.

Utskottet vill dock med anledning av motionen ta upp frågan om val av biskop ur ett annat perspektiv.

Utskottet vill peka på att kyrkomötesreformen gör vissa ändringar av ordningen för val av ärkebiskop nödvändiga, eftersom de fyra centrala kyrkliga styrelserna i nuvarande form inte förväntas bestå.

Vid en sådan översyn kan även tas upp andra frågor – exempelvis hur andra

kyrkliga institutioner än de i biskopsvalslagen angivna diakonianstalterna eventuellt bör representeras vid val av ärkebiskop eller biskop.

2. Lagen om kyrkliga kostnader

Bakgrund

Punkten 6 i övergångsbestämmelserna till lagen om kyrkliga kostnader avser de församlingar, som enligt 55 § ecklesiastik boställsordning (1932:400) hade rätt att ur löneboställes skog få ta ut det virke som behövdes för att bygga och underhålla kyrka, kapell och klockstapel samt inhägnad kring kyrkogård. Punkten 6 ger berörda församlingar rätt till kontant ersättning ur kyrkofonden i stället för rätten att tillgodogöra sig nämnda naturaförmåner, vilken förmån upphörde, när lagen om kyrkliga kostnader infördes.

Nämnda övergångsbestämmelse tillkom på initiativ av 1970 års kyrkomöte (KLU 1970:2, kskr 24, se även kyrkomötets beslut § 1).

Till 1975 års kyrkomöte föreslog regeringen att övergångsbestämmelsen skulle upphävas (regeringens skrivelse 1975:7 s. 19 f). Kyrkomötet godkände inte förslaget (KLU 1975:4, kskr 8).

I fråga om vad som därefter förevarit rörande övergångsbestämmelsen hänvisas till regeringens skrivelse 1983:2 s. 3.

Regeringens förslag om ändringar i lagen om kyrkliga kostnader har behandlats av 1982 års kyrkomötes utredningsnämnd i betänkande 1983:4. Utredningsnämnden anser att kyrkomötet inte bör motsätta sig upphävande av bestämmelsen i punkt 6 i övergångsbestämmelserna. Utredningsnämnden har föreslagit kyrkomötet att till regeringen anmäla att kyrkomötet icke har något att erinra mot lagförslaget.

Beträffande motiveringen för hemställan i motion 1983:97 hänvisas till vad som anförts i motionen. Motionen torde enbart avse lagförslaget till den del lagförslaget gäller punkt 6 i övergångsbestämmelserna.

Utskottet

Den av regeringen föreslagna ändringen i 10 § lagen om kyrkliga kostnader avser endast en anpassning av terminologin till vad som gäller efter kyrkomötesreformen. Häremot finns inget att erinra.

Utskottet anser däremot att den ersättning som kan utgå enligt den aktuella övergångsbestämmelsen inte är av oväsentlig betydelse för de mindre församlingarna. Enligt utskottets mening bör man därför åtminstone avvakta en utvärdering av det nyss införda utjämningssystemet genom kyrkofonden innan man slutligt tar ställning till frågan om upphävande av bestämmelsen.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avstyrka vad regeringen föreslagit i detta avseende.

3. *Lagen om förvaltning av kyrklig jord*

Regeringens förslag till ändringar i lagen om förvaltning av kyrklig jord har sin grund i att 1982 års reform angående kyrkofonden m. m. medfört omdisponeringar i lagen om kyrkliga kostnader. Förslaget innebär inga sakliga förändringar.

1982 års kyrkomötes utredningsnämnd har i betänkande 1983:4 behandlat förslaget och härvid funnit ändringen vara rent redaktionell och att den inte föranleder någon erinran. Utredningsnämnden har hemställt att kyrkomötet måtte till regeringen anmäla att kyrkomötet inte har något att erinra mot lagförslaget.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot förslaget.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

1. att kyrkomötet beslutar tillstyrka vad som föreslagits i regeringens skrivelse 1983:2 rörande ändringar i lagen om biskopsval, lagen om förvaltning av kyrklig jord samt 10 § lagen om kyrkliga kostnader.
2. att kyrkomötet med anledning av motion 1983:97 beslutar att avstyrka vad som i regeringens skrivelse 1983:2 föreslagits i fråga om punkt 6 i övergångsbestämmelserna till lagen om kyrkliga kostnader
3. att kyrkomötet med anledning av motion 1983:96 hos regeringen hemställer att en översyn görs av lagen om biskopsval i enlighet med vad utskottet anför.

Stockholm den 8 mars 1983

På kyrkolagsutskottets vägnar:

KARL-ERIK JOHANSSON i Boxholm

I detta ärendes slutliga behandling i utskottet har deltagit: Karl-Erik Johansson i Boxholm, Karl-Erik Andersson, Ingemar Björck, Solveig Fridh, Jan Frithiof, Thyra Håkansson, Karl-Axel Johansson, Gunnar Lindberg, Karl-Gustav Lindelöw, Christina Odenberg, Caspar Persson, Anders Svärd, Björn Svärd, Thomas Söderberg och Fritz Walfridsson.

CIVILDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-03-24

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Rainer, Boström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström

Föredragande: statsrådet Holmberg

Proposition om ändringar i lagen (1963:633) om biskopsval, lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader och lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord

Föredraganden anmäler kyrkomötets yttrande¹ över förslag till lag om ändring i lagen (1963:633) om biskopsval, lag om ändring i lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader och lag om ändring i lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord samt anför.

Kyrkomötet har tillstyrkt förslagen såvitt gäller ändringar i lagen om biskopsval, lagen om förvaltning av kyrklig jord och 10 § lagen om kyrkliga kostnader. Däremot har kyrkomötet avstyrkt förslaget om upphävande av bestämmelsen om ersättning för förlorad rätt till kyrkobyggnadsvirke i punkt 6 övergångsbestämmelserna till lagen om kyrkliga kostnader.

Som jag har framhållit i skrivelsen till kyrkomötet i detta ärende (skr 1983:2) utgör upphävande av systemet med ersättning för kyrkobyggnadsvirke en del av reformen om kyrkofonden och ekonomisk utjämning inom svenska kyrkan. I den proposition (prop. 1981/82:158) som låg till grund för riksdagens beslut förordade nämligen min företrädare att man i samband med utjämningsreformen skulle slopa systemen med boställskapital och boställsränta samt ersättning för kyrkobyggnadsvirke. Enligt hans mening var det angeläget att komma bort från både föråldrade och svårtillämpbara regelsystem och ett detaljrättsvetänkande som kostar mera i form av administrativt arbete än det ger i form av ekonomiskt utbyte. Reformen

¹ Beslut om skrivelse till kyrkomötet (skr 1983:2) fattat vid regeringssammanträde den 26 januari 1983.

beslutades av riksdagen (KU 1981/82:28, rskr 309) sedan 1982 års allmänna kyrkomöte för sin del hade godtagit den (KLU 1982:7, kskr 11). Enligt min mening bör lagbestämmelserna nu bringas i överensstämmelse med den redan beslutade reformen.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att anta de till kyrkomötet remitterade lagförslagen.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.